

KOLTANSAAME, LYHYT OPPIMÄÄRÄ 16.9.2019

Lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ilmenevät perusteet, joiden mukaan koesuorituksen lopullinen arvostelu on suoritettu. Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksesta saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Lopulliset hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastausvaihtoehtoja tai hyväksytyyn vastauksen kaikkia hyväksytyjä yksityiskohtia. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat arvostelumerkinnät katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne tai niiden puuttuminen näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen.

Koesuorituksia ei saa kopioida. Ne ovat salassa pidettäviä asiakirjoja.

Tehtävien 7 ja 8 arvioivat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on ylioppilastutkintolautakunnan antamissa toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeita koskevissa määräyksissä.

Kirjoitelmien arvostelussa noudatetaan pääpiirteissään samoja arvosteluperiaatteita kuin muissa kielten kokeissa (Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten digitaalisten kokeiden määräykset 29.9.2017). Arvostelussa painotetaan kuitenkin vielä muita kieliä voimakkaammin kriteeriä ”Viestinnällisyys” ja arvostelua täydentävistä kriteereistä painotetaan vähemmän kriteeriä ”Kielellinen laajuus ja tarkkuus” kuin kriteeriä ”Tekstin sisältö ja rakenne”. Tätä valintaa on perusteltu sillä, että koltansaamen kirjakieli on vielä hyvin nuori sekä sillä, että sen jatkuvan, laadukkaan ja kokonaisvaltaisen opettamisen järjestämisessä on merkittäviä ongelmia.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/sahkoiset_kielikokeet_maaraykset_30.11.2017_fi.pdf

Sisällysluettelo:

Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt

Kokeen pisteitys

Muuta arvostelussa huomioon otettavaa

Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt:

Tehtävissä 1–2 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Täydet pisteet voi saada vain vastauksesta, joka on sisällöltään täydellinen tai lähes täydellinen. Yksittäisestä virheestä vähennetään tyypillisesti 1 piste. Pisteitä vieviksi puutteiksi katsotaan aina:

- sana on kokonaan kääntämättä: se puuttuu tai on annettu lähdekielen sana
- sana on käännetty aivan väärin; lähimerkitysvariaatio sallitaan, jos lauseen merkitys ei muutu merkittävästi
- jos oikea verbi on väärässä aikamuodossa, persoonassa, numeruksessa tai tapaluokassa (jos sama virhe tehdään kahdessa tai useammassa saman virkkeen verbissä, siitä vähennetään pisteitä vain kerran)
- virheet verbissä, subjektissa ja objektissa katsotaan merkittävämmiksi kuin vähemmän keskeisissä lauseenjäsenissä ja siksi vähäiset virheet muissa lauseenjäsenissä on mahdollista sallia tai rangaista niistä vain puolen pisteen menetyksellä

Jos käännöksessä on useita virheitä, voidaan siitä kuitenkin antaa 1 piste, jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt käännettävän kohdan. Virhepisteitä ei mene esimerkiksi suomen kielelle epätavallisesta sanajärjestyksestä tai muista sellaisista kielenpiirteistä, jos kieli on kuitenkin muuten moitteetonta tai lähes

moitteetonta. Murreilmaisuja hyväksytään tapauskohtaisesti, tyypillisesti, jos saamenkieliselle sanalle ei ole selvää ja/tai laajalti tunnettua vastinetta yleiskielessä.

Tehtävien yhteydessä on erotettu pystyviivalla ne sanat ja lausekkeet, joiden muodostamien sisältökokonaisuuksien katsotaan vastaavan yhtä pistettä. Jos kahdesta tällaisesta osasta on mahdollista antaa puoli pistettä, voidaan ne laskea yhdeksi kokonaiseksi pisteeksi.

VUE'SS I Tee'kst fi'ttjummuš

1. Leeu'd â'nne se'st nuõrttsä'mmlai jii'jjesnallšem historia

- 1.1. Kolttasaamelaiset ihmiset | ovat vähitellen / vähän kerrallaan | ottamassa | perinnettään takaisin.
- 1.2. Minun projektini yhtenä tavoitteena on olla/toimia | sanansaattajana/viestinviejänä | vanhojen leuddmestarien / leuddin taitajien | ja nykyisen sukupolven välillä.
- 1.3. Kolttasaamelaisilla on | hyvin omanlaisensa/omaperäinen musiikkiperinne, | joka on saanut vaikutteita | muista kulttuureista.
- 1.4. Marko Jouste on tutkinut, | että leudd ja muu saamelaisjoiku kertovat/kertoivat paljon muinaisesta/vanhasta ajasta | ja leuddin tarina voi olla | viiden sukupolven ikäinen.
- 1.5. Leuddeissa on | enemmän tekstiä | ja niissä on enemmän tarinoita | ihmisistä ja kulttuurista.
- 1.6. Esimerkiksi | koululaiset leuddaavat | ja nuorempi sukupolvi | välittää leuddeista.
- 1.7. Jousteen mukaan ihmisen ei tarvitse olla | musikaalinen, | jotta voisi | alkaa leuddata.
- 1.8. Leuddeissa sanoja | muutetaan/muunnellaan | siten/niin, että sanat | sopivat leuddiin.

2. Nekk

- 2.1. Se on | aamuisin/aamulla | tuvan/pirtin/talon | kuumin/lämpimin paikka.
- 2.2. Isoisä näkyi | järvellä ajavan/ajamassa | valkkohärällä / valkoisella härällä | tännepäin.
- 2.3. Nekk laskeutuu | vahti-/vartiopaikaltaan | kuin/kuten | orava.
- 2.4. Hän koittaa/yrittää sulattaa | katselureiän/-aukon | puhaltamalla | ja raaputtamalla.
- 2.5. Äiti, | minulla on | vain yöpaita | päällä.
- 2.6. Nuoren ihmisenhän/miehenhän | pitäisi olla | jo ulkona | tähän aikaan aamusta.
- 2.7. Onkohan se tuleva poroisäntä | sairas/sairaana, | kun ei ole | herännyt / noussut ylös.

Tehtävässä 3 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Alla on määritelty kuhunkin vastaukseen edellytetyt tiedot ja niistä saatava pistemäärä. Jos jonkin osan sisältö on joltain osin vajaa, voidaan siitä vähentää pisteitä. Jos osan pistemäärä on 1, voidaan siitä antaa puoli pistettä, jos myös jostakin toisesta saman kohdan osasta saadaan puoli pistettä. Ne muodostavat yhdessä yhden kokonaisen pisteen. Vastauksen oletetaan olevan virkkeen tai vähintään lausekkeen muodossa annettu eli yksittäiset sanat eivät ole yleensä täysiin pisteisiin oikeuttava vastaus. Vastauksessa vaaditun yli menevästä tiedosta ei rangaista. Vastauksesta voidaan antaa 1 piste, jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt tekstikohdan, josta kysytään, muttei ole onnistunut tuottamaan kunnollista vastausta.

3. Jounn kokkan

- 3.1. [tämä] Porojen hakureissun (etto) (1 p.) jälkeen (1 p.) [tai tämä] matkalla kotiin (1 p.) porojen hausta (1 p.), [sekä tämä] metsässä tulilla (ja/tai) laavulla (1 p.) yöpyessä (1 p.).
- 3.2. Paloitella (1 p.) liha (1 p.) pataan (1 p.) ja alkaa keittää sitä / tehdä ruokaa (1 p.).
- 3.3. Jouni (1 p.) laittoi (1 p.) aivan liikaa (1 p.) suolaa (1 p.).³
- 3.4. Liha / Keittoa (1 p.) keitettiin uudelleen (1 p.) kahdessa (1 p.) vedessä (1 p.) [tai] liemi (1 p.) kahdesti vaihtaen.
- 3.5. Ruokaa (1 p.) pitää (aina) (1 p.) kokatessa / [tai mainittu tekijäksi kokki] (1 p.) maistaa (1 p.).

VUE'SS II Kiöllmätt da sannõs

Tehtävässä 4 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Tehtävässä on vain yksi oikea vaihtoehto, joka on osattava valita. Muuten pisteitä ei tule. Tyhjäksi jätetystä vastauksesta ei saa pisteitä.

4. Piätt čõ'kkad škooulâst

- 4.1. ääi'j
- 4.2. škooulâst
- 4.3. njui'kkii
- 4.4. taaurõõžžines
- 4.5. ni mii
- 4.6. jiijjâs
- 4.7. puõ'di
- 4.8. čõ'kkëei
- 4.9. piâssâm jie'llmen
- 4.10. veä'kk

Tehtävässä 5 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Täysien pisteiden saaminen edellyttää sekä oikeaa taivutusmuotoa, että oikeaa kirjoitusasua. Tehtävästä voi saada yhden pisteen, jos vastaus on ymmärrettävissä oikeaksi taivutusmuodoksi, vaikka siinä on vähäinen, tyypillisesti ortografiaan liittyvä kirjoitusvirhe, esimerkiksi pehmennysmerkki puuttuu tai se on lisätty tarpeettomasti, soinnillisen äänteen sijaan on kirjoitettu soinnittoman äänteen merkki tai vastaava merkki ilman lisätarketta (esim. t~d, z~ž, k~k̄, ä~a, a~â, aa~a, mutta ei kuitenkaan silloin, kun sanan taivutustyyppi on selvästi ymmärretty väärin).

Kaikkien pisteiden menetys seuraa, jos vastaus on kieliopillisesti oikein ja virheettömästi kirjoitettu, mutta se on tekstikohtaan sopimaton. Kääntäen tämä tarkoittaa, että jos kohtaan on mahdollista vastata tekstikontekstiin sopien kahdella tai useammalla tavalla, niin kaikki vaihtoehdot hyväksytään. Kaksi pistettä menettää myös silloin, jos vastaus on muuten korrekti, muttei ole pyydytyssä muodossa, esimerkiksi konditionaalissa tai preteritissä.

5. Nue'rrsiörr

- 5.1. ku'kes
- 5.2. mōōni/mâânn
- 5.3. sâjja
- 5.4. čuōžžu/čuâžža
- 5.5. siōrim

Tehtävässä 6 noudatetaan seuraavanlaisia arvioluperiaatteita:

Tehtävään ei ole vain yhtä oikeanlaista vastausta. Alla olevat vastaukset ovat suuntaa-antavia, mutta eivät ainoita mahdollisia. Vastauksessa arvioidaan sekä sisältöä (1/0 p.), että kieliasun oikeellisuutta (1/0 p.). Sisällön tulee sopia annettuihin tekstiosiin siten, että muodostuu toimiva dialogi. Kieliasun oikeellisuutta arvioidaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin tehtävässä 5 (1. kappale).

6. Dialoog

- 6.1. Jiōm täätt/tu'kked lee'd škooulâst.
- 6.2. (Mon) leäm čuōiggâm/ vâžžam / aaut säättast / ...
- 6.3. Leäm. / Jiōm leäkku.
- 6.4. Šiōgg porrmōš lij. / Porrmōš i'llä šiōgg.
- 6.5. Jiōm ni kuä'ss. / Pue'tti neä'ttlest. / ...

Tehtävissä 7 ja 8 noudatetaan seuraavanlaisia arvioluperiaatteita (ks. myös alussa):

- annetun aiheen noudattamatta jättäminen, myös osittain, jos se on merkittävää, alentaa arvosanaa aina 5 p. (lyhyt teksti) tai 10 p. (pitkä teksti)
- yli- tai alipitkien tekstien arvioinnissa noudatetaan aina samoja arvosanan laskemisen periaatteita kuin toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten digitaalisten kokeiden määräyksissä (29.9.2017) on ohjeistettu
- vaikeaselkoinen tai samoja asioita toistava sisältö voi laskea arvosanaa
- väärässä merkityksessä (myös esim. adverbijohdos adjektiivin predikatiivimuodon sijaan) tai sopimattomassa kontekstissa käytetyt sanat laskevat arvosanaa 1 p. / tapaus
- suomen kielen fraasien suora kääntäminen laskee arvosanaa 1-2 p. / tapaus, laajuuden ja ymmärtämishaitan mukaan; fraasissa olevat muut kielioppivirheet huomioidaan erikseen
- sanastollisesti rikas, rakenteeltaan hyvä ja/tai sisällöltään positiivisesti persoonallinen aihe tai tyyli voivat nostaa arvosanaa 1–5 p. (lyhyt) tai 1–10 p. (pitkä)
- Kieliopillisista seikoista 1 p. menetykseen johtavat ainakin seuraavat väärät taivutusmuodot:
 - objektin, subjektin tai predikatiivin väärä sijamuoto ja/tai numerus

- verbin väärä persoonamuoto tai numerus (suhteessa subjektiin) tai aikamuoto (suhteessa muuhun tekstiin); predikaatin osalta huomioidaan myös sen infiniittiset osat ja niiden oikeellisuus
- subjektin, erityisesti pronominin väärä numerus (suhteessa verbiin tai referenttiin, johon viitataan)
- virhe numeraalin pääsanana sijamuodossa
- adjektiivin väärä muoto (attribuutti vs. predikatiivi)
- puolikongruenssivirheet paitsi -laž/-saž-tyypin sanoissa
- postposition tms. määre on muussa sijamuodossa kuin genetiivissä

Sensori voi oman harkintansa mukaan vähentää vain $\frac{1}{2}$ p., jos hän katsoo muun kuin edellä mainitun taivutusmuotovirheen olevan merkitykseltään vähäisempi ja se on muussa kuin keskeisimmässä lauseenjäsenissä. Jos samassa sanassa on useita virheitä, huomioidaan näistä kuitenkin vain vakavin eikä muista virheistä vähennetä enää pisteitä.

- Sen sijaan esimerkiksi pehmenysmerkki- tai yksittäiset kirjainvirheet (esim. t~d, z~ž, k~ķ, ä~a, a~â, aa~a; mutta ei kuitenkaan silloin, kun sanan taivutustyyppi on selvästi ymmärretty väärin) tilanteissa, joissa on ilmeistä, että kokelas on tuntenut käyttämänsä sanan ja aivan erityisesti, jos toisaalla samassa tekstissä kirjain tai merkki on oikein, huomioidaan $-1/3$ pisteen arvoisesti siten, että kaikki vastaavat virheet lasketaan yhteen ja niistä saatu summa jaetaan kolmella. Tästä saatu luku voidaan pyöristää joko ylös tai alas tekstin muiden ominaisuuksien perusteella.

Kokeen pisteitys

Tehtävä	Osioiden määrä	Pisteitys	Enint.
1.	8 ×	4/3/2/1/0 p.	32 p.
2.	7 ×	4/3/2/1/0 p.	28 p.
3.	5 ×	4/3/2/1/0 p.	20 p.
4.	10 ×	1/0 p.	10 p.
5.	5 ×	2/1/0 p.	10 p.
6.	5 ×	2/1/0 p.	10 p.
7.	1 ×	33–0 p.	33 p.
8.	1 ×	66–0 p.	66 p.
			Yht. 209 p.

Muuta arvostelussa huomioon otettavaa

Kirjoitussuoritusten arvostelu

Virheet/ongelmakohdat alleviivataan aina. Jokaista alleviivausta ei tarvitse kommentoida sanallisesti, mutta halutessaan mitä tahansa kohtaa voi tarkentaa kommenttikenttään.